

EMLÉKEZÉS HÁZA

Szemlélet- és korszakváltás, a HDKE közalapítvány megújítása.

A kiépítendő új nemzeti intézmény, új kuratóriummal működő közalapítvány koncepciója

A vészkorszak az egész magyarság fájdalma; fölmérhetetlen veszteségeket okozott emberéletben, szellemiekben egyaránt. Az EMLÉKEZÉS HÁZA a magyar zsidóság, a faji alapon zsidónak nyilvánított polgárok modernkori üldöztetésének történetét, a hozzá vezető utat, a katasztrófa hatásait, a máig ki nem hevert veszteség következményeit, a magyar történelmi hagyományok erőszakos, tragikus megtörésének okait, tapasztalatait dolgozza fel és őrzi.

Az intézmény nemzeti ügynek tekinti a tragédiára emlékezést és a megbékélést. Léte, minden tevékenysége a magyar nemzet és az állam, a magyar társadalom kegyeletének, erkölcsi tartásának és méltóságának egyik kifejezése a vészkorszak minden áldozata, ártatlanul meghurcolt és elpusztított honfitársaink, valamint a Világ Népeinek Igazai, valamennyi önzetlen embermentő tiszteletére.

A budapesti emlékhely a kollektív gyász, az áldozatokkal való együttérzés színhelye, egyben állandó és méltó megjelenítése. A nemzeti emlékkultúra fontos műhelye, módszertani súlypontja és katalizátora. Hitvallásával az emberi jogok tiszteletének fontosságát, az emberélet védelmének mindennél előbbre valónak jelentőségét bizonyítja; a múlt tudományos feldolgozásával, reális bemutatásával a jövőért érzett felelősséget sugározza.

A milliók életét követelő tragédia bemutatásakor nagy történelmi mulasztást kell felszámolnia, megszüntetvén az évtizedekig tartott bűnös elhallgatás okozta történelmi tudatlanságot. Társadalmi elfogadottságához elengedhetetlen, hogy *magas erkölcsiséggel, hitelességgel és elkötelezettséggel, a vallási értékek és kegyelet tiszteletben tartásával, a legteljesebb nyitottsággal működjék.* Az Emlékezés Házának küldetése, hogy a holokauszt túlélőinek, leszármazottainak és szervezeteiknek (a *Munkaszolgálatosok Országos Egyesülete /MUSZOE/, a Nácizmus Üldözötteinek Országos Egyesülete /NÜOE/, korábban NÜB/, az embermentők, a tanárok és kutatók megalakítandó társasága, az emlékőrző egyesületek, kezdeményezések) találkozóhelye, tevékenységük támogatója legyen.*

A sokrétű, tudományos tényeken alapuló párbeszéd szorgalmazásával, a közös tevékenység fejlesztésével minden közös ügyükben rendelkezésre álljon.

Az ifjúsági korosztályok figyelmének megnyerésére; a téma iránti érdeklődés fenntartására, a múlt eredeti jeleivel való szembesítésére, a történelmi veszteség és a tanulságok megismertetésére kiemelt figyelmet kell fordítania. Ösztönözze, segítse a vészkorszakkal foglalkozó egyének, csoportok, - különösen a tanári- és a diákkörök, a helytörténészek - munkáját. Kezdeményezően működjek együtt a nemzeti összetartozáson dolgozó intézményekkel határokon belül és túl.

Az Emlékezés Háza a lehető legtöbb lehetőséget nyújtsa a vészkorszak tanúi, bizonyítékai és a következő nemzedékek – különösen a tanulóifjúság és a tanárok – találkozásához. Segítse a történelmi együttélés és az üldöztetés kárpát-medencei történéseinek, erkölcsi tanulságainak feldolgozását, korszerű, igényes és következetes oktatását. *Tanusítsa, hogy a Magyar Köztársaság, a magyar nemzet felelősen szembenéz múltjával. Képes az erkölcsi megújulásra a fájdalmas örökség vállalásával; az egészséges nemzeti önismeretet építi. Az ügy szolgálatában elkötelezetten támogatja mindazokat, akik fellépnek az emberi méltóságot sértő jelenségekkel szemben.*

Az első Orbán-kormány által létrehozott közalapítványnak a történelmi tanulságokat sokoldalúan feldolgozó, tényszerűen felmutató, lendületes szakmai munkát kell teljesítenie. Színvonalas közhasznú tevékenységével, kezdeményező együttműködéssel, közös kutatásokkal és rendezvényekkel, kiállítási dokumentáció kölcsönzésével nemzetközi rangra kell jutnia. Evégett hazai és nemzetközi együttműködési munkatervet kell megvalósítania. Stratégiai partnerként elsősorban a jeruzsálemi *Jad Vasem Intézet*, a washingtoni *U.S. Holocaust Memorial Museum*, a *Magyar nyelvterületről származó zsidóság cfáti emlékmúzeuma*, a berlini *Haus der Wannsee Konferenz* és a bécsi *Wiesenthal Institut für Holocaust Studien* jön számításba. Fontos a kapcsolattartás a magyar deportáltak anyagát őrző auschwitzi, más lengyel, francia, német, osztrák, szlovák, román és vajdasági archivumokkal is.

Az állandó kiállítás megújítása, a történelmi és erkölcsi tapasztalatok oktatása, magasabb szintre emelése, *a kirekesztő, gyűlöletet keltő eszmék, megnyilvánulások elleni felvilágosítás és küzdelem mindenkori követelmény. Az új kihívásokkal szembeni fellépés új eszközöket is igényel.* Emiatt jövőbe mutató fejlesztési-korszerűsítési terv kidolgozására, nyugat-európai múzeumtechnikára és megújuló pedagógiai eszköztárra épülő, együttműködési terveken alapuló digitalizálási

program indítása indokolt. A stabil állami támogatás mellett a fejlesztési célok megvalósításához külső pályázati források és támogatók bevonására van szükség.

A zsidó kárpótlási eljárások lezárultával el kell végezni a magyarországi kárpótlási folyamat feldolgozását, kiállítási bemutatását. A szintézis végett célszerű a szakmailag selejtezett kárpótlási iratanyag átvétele az intézmény gyűjteményébe.

Az EMLÉKEZÉS HÁZÁT a stratégiai koncepcióra építve a *Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium (KIM)* szervezetében - középtávú és évi munkaterv alapján – a háromtagú Igazgatóság szakmai igényességgel, teljes felelősséggel vezeti. A munkatársak körében a szakmai diploma, tudományos minősítés, nyelvtudás és magas fokú erkölcsi elhivatottság elengedhetetlen követelmény. A vezetői és apparátusi munkát a KIM által felkért kuratórium irányítja, a törvényes, jogszerű működést a felügyelő bizottság ellenőrzi. Az intézmény évente, az Igazgatóság tájékoztatóján alapuló találkozón kérje ki a *Scheiber-díjjal* elismert tudósok, a *MAZSIHISZ* által kitüntetett személyek véleményét, tanácsait is.

Kívánatos, hogy a jövőben a közvélemény figyelmét, az emlékezés nemzeti és európai hagyományait, követelményeit tekintélyes *társadalmi tanács* jelenítse meg. Az évente ülésező - tizenöt tagú - tanácsban a közélet reprezentánsai, a tudományos intézetek jeles képviselői, az egyházak, a MUSZOE és a NÜOE egy-egy delegáltja foglalna helyet. A társadalmi tanács *védnökségként, elnökségként* is megfogalmazható. Reprezentatív súlya – nemzetközi szempontokat figyelembe véve – erőteljesen növelhető.

A társadalmi tanács (elnökség) jövőbeni működésével a nemzeti intézmény társadalmi súlyának, a média figyelmének növekedésével lehet számolni. Ülésezését közéleti eseményként célszerű január 27-éhez, a nemzetközi holokauszt-emléknaphoz kötni.

Az EMLÉKEZÉS HÁZA feladatkörei nagy vonalakban:

1. emlékhely funkció: a nemzet gyásza kifejezésként mielőbb kiadványsorozatban és lehetőség szerint az intézmény emlékfalán kell rögzíteni a magyarországi holokauszt minden felkutatott áldozatának nevét. Külön falrészekben a zsidók mellett az eltűnt, megölt nem zsidó magyarok, - köztük a különleges századokba, koncentrációs táborokba politikai alapon elhurcolt polgárok, egyházi személyek, kisegyházak tagjai, a legyilkolt embermentők - nevét ugyancsak fel kell írni.

A helytörténészek, roma szervezetek összefogásával, ösztönzésével országszerte fel kell kutatni a népiirtás magyar roma áldozatait: a deportált, elpusztított csoportok, nagycsaládok történetét. Meg kell örökíteni az áldozatok nevét. Az emlékkultúra következetes fejlesztését, az emlékhely kisugárzó működését a nemzetközi tapasztalatok és színvonal tükrében, fejlett és kreatív kommunikációval kell végezni.

Az intézmény valamennyi feladatkörében az *International Task Force* szervezeti és munkabizottsági állásfoglalásait, iránymutatásait figyelembe kell venni.

2. bemutató funkció: a jelenlegi épület korlátozott adottságait figyelembe véve és meghaladva az időszaki tematikus és nemzetközi emlékkiállítások, vándorkiállítások szervezése, szakmai támogatása fontos feladat, mint az évfordulók, kiállítások alkalmával fővárosi és vidéki rendezvények ösztönzése, igényes megtartása.

Szakmai kihívás az állandó kiállítás folyamatos karbantartása és – évekre lebontott feladatokkal – tervszerű megújítása, (lehetőség szerint bővítése) 2015-re. A megvalósításban a múzeumok, gyűjtemények szakembereinek tanácsaira és a pedagógiai központok, a tanárok tapasztalataira, véleményére is építeni kell.

3. oktatási feladatkör: az intézmény kiemelt kötelezettsége. Állandó kezdeményezés és ösztönzés elsősorban a különböző korú diákok körében, de szélesebb értelemben az egész magyar lakosság számára. Meghatározó mozzanata az intenzív bekapcsolódás az országos és a nemzetközi tanárképzésbe, továbbképzésbe, valamint oktatási, (főként vizuális és digitális) segédanyagokkal való ellátás.

A közös érdekek alapján tervszerű, kezdeményező fellépés, tartalmas munkakapcsolat szükséges a *Nemzeti Erőforrás Minisztériumával* és intézményeivel. Képzett és elkötelezett tanárok bevonásával megoldható négy-öt vidéki decentrum szervezése és szakmai támogatása, együttműködésben egymásra épülő, tematikus, magas színvonalú oktatási konferenciák szervezése.

A parlament által elfogadott április 16-i hazai holokauszt-emléknap a nemzeti emlékezés fontos lehetősége. Új projektekkal, az országos iskolai tapasztalatokon alapuló módszerekkel, megújuló eszközökkel nevelési tartalmát megőrizni, színvonalát évente növelni kell. Az ösztönzés végett *az új kezdeményezések kidolgozói, az iskolai, kutatási pályamunkák nyertesei, a diákokat felkészítő tanárok a jövőben több erkölcsi elismerést kapjanak, nagyobb nyilvánosságot érdemelnek.*

A humanitás rangjának növelésére szorgalmazni szükséges, hogy az emberszeretetre, toleranciára és szolidaritásra nevelés, a háborús embermentők

erkölcsi példájának gondozása a tanintézetekben több figyelmet kapjon. A *magyar nép és a nemzet egyetemes hagyományainak, a magyar/magyarajkú zsidóság kultúrájának, öröksége értékeinek megismerésére és mentésére, a nemzeti összetartozás növelésére* utazási tanácsokkal és ajánlásokkal, a tanárok felkészítő képzésével segíteni, hagyománnyá kell fejleszteni a célirányos és tartalmas iskolai tanulmányutakat, a csillagtúrákat határon innen és túl.

A magyar - izraeli tanári továbbképzés 1993 óta rangot ért el, hagyománnyá vált. További tartalmi fejlesztése közös érdek. Az előkészítő pályázatot teljesítő, a jeruzsálemi szemináriumot végzett pedagógusokkal tartós konzultációs kapcsolattartás, tapasztalatcsere szükséges.

4. a nemzeti emlékezet méltóságát növelő rendezvények, megemlékezések szervezése, patronálása az Emlékezés Házának feladata országosan és helyi szinten is. Ide tartozik az üldöztetés; a kisegítő zsidó és nemzetiségi munkaszolgálat, a többféle kényszermunka, a deportálás, valamint az embermentés, a zsidó ellenállás és önmentés emlékhelyeinek felkutatása, regisztrálása és gondozásuk segítése, igény esetén újak létesítése (pl. Budapest, Józsefvárosi pályaudvar) határon innen és külföldön.

A roma áldozatok európai és hazai emléknapja – közös szervezésben - augusztus 3-a. Az erődítő kényszermunkások, munkatáborok regionális emléknapját december 2-án nemzetközi együttműködésben, a balfi nemzeti emlékhelyen kell megrendezni.

A budapesti zsidó ellenállás központja a Vadász utcában működött. A helyi emlékezést a Carl Lutz Alapítvány, az intézmény partnere szervezi. Hagyományos feladat az *Igaz Emberek* kultuszának ébrentartása és növelése, az elismert embermentők ünnepélyes köszöntése. Augusztus 4-e, Raoul Wallenberg svéd filantróp születésnapja immár évtizede a „*humánus napja*”.

5. tudományos feladatkör: ide tartozik a tudományos kutatás szervezése, menedzselése fővárosban és vidéken, a nemzeti emlékezést szolgáló tudományos konferenciák megtartása, tudományos kiadványok megjelentetése papír alapon és digitális formában (évkönyv, új periodika indítása, dokumentum kiadványsorozat közzététele az üldöztetés és a mentés országos és helyi dokumentumaiból stb.). Tervszerű, szerződéses kapcsolattartás, közös érdekeken alapuló tudományos és ismeretterjesztő munka a hazai és nemzetközi szervezetekkel, állami kutatási – és oktatási központokkal, emlékhelyekkel, minden azonos célú civil kezdeményezéssel.

Randolph L. Braham Téka felállításával az intézményben egybe kell gyűjteni a magyar holokauszt feltárásában kiemelkedő tudós és a téma további jeles kutatói életművének minden eredményét.

Fontos feladat országszerte és határon túl a háborús embermentési esetek felkutatása, a bizonyító dokumentáció adatbankba rögzítése, új elismerések előterjesztése a Jad Vasem Emlékhatóság számára. Nemzeti érdek, hogy az új kutatási eredmények az oktatásban, az iskolai nevelésben mielőbb hasznosuljanak.

6. gyűjteményi feladatkör: folytatni kell a vészkorszak tárgyi és iratlemékeinek felkutatását, mentését és gyűjtését, a bizonyítékok rendszerezését, adatbankban való feldolgozását. A nemzetközi figyelemre is számító eredményeket az évkönyvben, valamint kiállításokon és kiadványokban kell közzétenni.

Szorgalmazni kell az irattári rendben lévő kárpótlási iratok, a külföldre került dokumentumok legalább másolatban történő átvételét, a környező országok iratőrző intézményeiben a vészkorszak magyar vonatkozású forrásanyagainak feltárását, a magyarországi és külföldi levéltárakban, irattárakban lévő releváns iratok kataszterének mielőbbi felállítását.

Készítette *Prof. Dr. Szita Szabolcs*, az MTA doktora, egyetemi tanár. Az előterjesztést a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium, a Külügyminisztérium és a zsidó szervezetek 2011. január 31-i budapesti tanácskozása elfogadta.